
Olsztyn, st. XXIV, wykopy 11 h i 11 j, gm. loco, woj. warmińsko-mazurskie

Informator Archeologiczny : badania 33, 240-241

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Podczas eksploracji do głębokości względnej - 275 cm nie stwierdzono nawarstwień średnio-wiecznych. Tłumaczyć to można istnieniem w tym miejscu stawu, którego skraj-brzeg zachodni odsłonięto. Podczas jego kopania zniszczono wcześniejszy układ nawarstwień.

Badania te unaocznily, że ostateczną instancją orzekającą o istnieniu reliktyw o charakterze archeologicznym mogą być sami archeolodzy po przebadaniu danego odcinka. Postulowany w wynikach badań georadarowych narożnik ratusza okazał się być narożnikiem studzienki kanalizacyjnej o wymiarach ściany 210 cm. Należy przypuszczać, że relikty ratusza znajdują się około 2 m w kierunku zachodnim od miejsca prowadzenia badań, pod płytą rynku. W grudniu 1999 r. podczas nadzoru archeologicznego nad wymianą instalacji oświetleniowej w zachodniej części rynku stwierdzono w bardzo wąskich (60-70 cm) i płytkich (do 50 cm) wykopach pod instalacje występowanie usytuowanych prostopadle do osi wykopów koron trzech murków.

Są one najprawdopodobniej resztkami ścian dwóch bezstylowych przybudówek ratusza miejskiego. Odkrycie pozostałości nawarstwień stawów znanych z przekazów ikonograficznych, które znajdowały się przed ratuszem oraz fragmentów murków z dobudówek ratusza określa w tej chwili precyzyjnie miejsce położenia samego ratusza. Trzeba mieć jednak świadomość, że relikty tej budowli mogą być bardzo zniszczone przez istniejącą na rynku do lat 60 - tych dwudziestego wieku wieżę ciśnienia, którą zbudowano nieopodal miejsca gdzie jak przypuszczamy znajdował się ratusz miejski.

Materiały przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Olkuszu, dokumentacja w Muzeum Archeologicznym w Krakowie i u Miejskiego Konserwatora Zabytków w Olkuszu.

Olsztyn, st. 1, gm. *loco*, woj. śląskie, AZP 88-50/1 – patrz: późne średniowiecze

Olsztyn, st. XXIV, Targ Rybny, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie – patrz: późne średniowiecze

OLSZTYN, st. XXIV, wykopy 11 h i 11 j, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- stare miasto - rejon murów obronnych, zasypana fosa z XVIII-XX w.

Nadzory archeologiczne, przeprowadzone w terminie 29 listopada 1998 r. i od 6 do 17 maja 1999 r., przez mgr Adama Mackiewicza (autor sprawozdania, ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Gminę Olsztyn. Drugi sezon badań. Nadzorowano wykopy liniowe o łącznej długości około 50 m.

W trakcie prac ziemnych wykonano trzy wykopy, przy czym przed przystąpieniem archeologa do pracy jeden z nich został wykonany już wcześniej i częściowo zasypany. Dlatego też właściwym nadzorem objęto dwa wykopy, które zadokumentowano rysunkowo i fotograficznie. Ponieważ nadzorowane wykopy w konsekwencji łączą się z kanalizacją odwodnieniową wykonaną w 1994 roku (wykopy 11 h do, 11 g), dlatego też nie nadawano im osobnej numeracji, oznaczając je odpowiednio, jako wykopy od 11 h do 11 j. Wykop 11 i poprowadzony był w terenie o stosunkowo dużej deniwelacji wynoszącej 0,9 m na odcinku 18 m. W obrębie tego wykopu wystąpiły jedynie nawarstwienia zasypiskowe powstałe w wyniku zasypania fosy w latach 1841, 1846 i 1854, a także w drugiej połowie XIX wieku. Świadczy o tym brak ruchomego materiału zabytkowego, a także występowanie pojedynczego gruzu ceglanego w spągu profilu, przy czym gruz ten pochodził z cegieł nie starszych niż XVII-XVIII-to wieczne. W wykopie 11 j, oprócz nawarstwień zasypowych uchwycono także warstwę calcową w postaci jasnobrunatnej zbitej gliny zwałowej, stanowiącej podłoże pierwotnego naturalnego wyniesienia, które częściowo zostało wykorzystane przy budowie baszty - przy ulicy Lelewela - w pierwszej linii murów miejskich, tzw. murów wysokich. W obrębie omawianego wykopu uchwycono stosunkowo niewielkiej miąższości nawarstwienia niwelacyjno-zasypiskowe, których spąg opada w kierunku północno-wschodnim, a więc zgodnie z kierunkiem nachylenia pierwotnego terenu w czasach funkcjonowania fosy. Ich miąższość waha się od 1,1 m w części południowo-za-

chodniej, do ca 1,8 m w części północno-wschodniej. Nawarstwienia te, pomimo, że w znacznej części wykopu zostały przemieszane w czasach współczesnych (po 1945 roku), to powstały w połowie XIX wieku (1841, 1846, 1854 i później), w wyniku prac prowadzonych podczas zasypywania fosy i prac porządkowych w najbliższym otoczeniu, a następnie w związku z wybudowaniem nowej Szkoły Katolickiej (1861 rok) oraz powszechnej szkoły koedukacyjnej (1871 rok), a więc w drugiej połowie XIX wieku.

Materiału zabytkowego podczas prowadzonych nadzorów praktycznie nie udało się pozyskać. Jedynie w wykopie 11 j, na głębokości ca 0,8 m w przemieszanej warstwie brunatnej ziemi z niewielką ilością drobnego gruzu, a więc na złożu wtórnym, wystąpiły 3 fragmenty ceramiki wypalanej w atmosferze utleniającej. Najciekawszy jest niewątpliwie fragment wylewu kafla garnkowego o wtórnie przepalonych powierzchniach. Jego wnętrze było polewane zieloną polewą, której ślady widoczne są także na ścianie zewnętrznej. Był to egzemplarz o okrągłym otworze. Z dużą ostrożnością można datować jego deponowanie na XVII/XVIII wiek. Pozostałe dwa ułamki, to mało charakterystyczne fragmenty czerepów o barwie beżowej i kremowo-beżowej. Fragmenty te można określić, jako nowożytnie, czyli pochodzące z XVII-XVIII wieku.

Materiały i dokumentacja z badań znajduje się w Archiwum WKZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

OLSZTYN, st. XXIV, wykop 32, ulica Okopowa 23, gm. *loco*, woj. warmińsko-mazurskie

- stare miasto- rejon murów obronnych, osadnictwo z XVI-XX w.

Nadzory i badania archeologiczne przy ul. Okopowej 23, przeprowadzone w terminie od 14 sierpnia do 10 września, przez mgr Adama Mackiewicza (autor sprawozdania, ARCHEO-ADAM). Finansowane przez inwestora prywatnego. Trzeci sezon badań. Przebadano powierzchnię około 90 m².

Wytyczono wykop właściwy pod budynek. Miał on 9 x 10 m. W pierwszej kolejności, ze względu na fakt wcześniejszego rozpoznania nawarstwień w tym rejonie starego miasta, prace prowadzono przy pomocy sprzętu mechanicznego do głębokości 1,6 - 1,8 m. W dalszej kolejności wykop eksplorowano metodami archeologicznymi. Stwierdzono tu między innymi zaleganie dwóch warstw sprażonej polepy przedzielonych poziomem niwelacyjnym jasnego szaro-beżowego gliniastego piasku i beżowej gliny w spągu. Górny poziom polepy osiągał miąższość do 0,65 m. Dolny poziom stwierdzono jedynie we wkopie sondażowym, gdyż zalegał on poniżej poziomu posadowienia ław fundamentowych. Warstwa ta miała w tym miejscu 0,4 m grubości. W spągu górnej warstwy między 3 a 5 metrem na całej długości wykopu w układzie południowy wschód - północny zachód (z lekkim odchyleniem w kierunku północno-zachodnim) zalegała warstwa przepalonego zboża. Miała ona miąższość ca 0,2 i szerokość od 0,4 do 0,9 m. Niestety, poza bardzo nielicznymi fragmentami przepalonego drewna nie udało się uchwycić ich większych fragmentów, które umożliwiłyby dokładne określenie konstrukcji budynku. Nie uchwycono także elementów murowanych podwaliny budynku. Ostrożnie można stwierdzić, iż mamy tu do czynienia z budynkiem w konstrukcji szachulcowej. Skraj warstwy sprażonej polepy uchwycono na 6 metrze wykopu w kierunku zachodnim. Tak więc jej szerokość w obrębie wykopu nie przekracza 6,5 m. Ponadto w profilu południowo-zachodnim wystąpił fragment spalonego pala pionowego, który zdaje się potwierdzać skraj zachodni eksplorowanej zabudowy. Na podstawie nielicznego materiału ceramicznego, który udało się pozyskać z warstwy osadniczej, można ją datować na XVI/XVII wiek.

Pomimo, iż z dolnej warstwy polepy nie udało się pozyskać materiału zabytkowego, to wydaje się, że można ją określić, jako XVI-to wieczną. W wyniku przeprowadzonych prac w części południowo-wschodniej odsłonięto ścianę fundamentową rozbudowywanego budynku. Posadowiono ją na warstwie niwelacyjnej – beżowej piaszczystej gliny, którą wykonano bezpośrednio nad sprażoną